

Informacije za korisnike

Sistem klasifikacije manualnih sposobnosti (MACS) opisuje načine rukovanja predmetima dece sa cerebralnom paralizom u aktivnostima svakodnevnog života. MACS opisuje pet nivoa. Nivoi se temelje na detetovoj sposobnosti rukovanja predmetima i potrebom za pomoći ili adaptacijom kako bi izvelo zadatke u svakodnevnom životu. Brošura o MACS-u opisuje razlike između nivoa kako bismo mogli lakše odrediti onaj koji najbolje opisuje detetove mogućnosti rukovanja predmetima.

Radi se o predmetima koji su važni i prikladni za detetov uzrast, koji se koriste za hranjenje, oblačenje, igranje, crtanje ili pisanje. Ti predmeti se nalaze u detetovoj blizini, ali mu nisu nadohvat ruke. Predmeti koji se koriste u naprednim aktivnostima i zahtevaju posebne veštine, kao što je sviranje instrumenata, ovde nisu uključeni.

Pri određivanju detetovog MACS nivoa, odaberite nivo koji najbolje predstavlja detetovo uobičajeno izvođenje kod kuće, u školi i zajednici. Detetova motivacija i kognitivna sposobnost utiču na sposobnost rukovanja predmetima i u skladu s tim na MACS nivo. Kako bismo dobili uvid u detetove mogućnosti rukovanja predmetima, potrebno je ispitati nekoga ko poznaje dete veoma dobro. MACS klasifikuje detetovo uobičajeno izvođenje, a ne najbolje izvođenje u pripremljenoj testnoj situaciji.

MACS je funkcionalan opis koji se može koristiti kao pomoć pri dijagnostikovanju cerebralne paralize i njenih podtipova. MACS procenjuje detetovu sposobnost rukovanja svakodnevnim predmetima, ali ne i funkciju svake ruke posebno kao ni kvalitet, na primer, hvata. MACS ne uzima u obzir funkcionalne razlike između pojedinih šaka, nego procenjuje kako deca rukuju predmetima u skladu sa svojim uzrastom. MACS ne objašnjava uzroke oštećene manualne sposobnosti.

MACS se može upotrebiti za decu uzrasta od 4 do 18 godina, ali interpretacija stepena mora biti u skladu sa detetovim uzrastom. Naravno da deca od četiri godine različito koriste predmete u odnosu na tinejdžere. Isto se odnosi i na samostalnost – mlađem detetu je potrebna pomoć i nadzor nego starijem.

MACS obuhvata ceo spektar funkcionalnih ograničenja dece s cerebralnom paralizom i svih njenih podtipova. Neki podtipovi cerebralne paralize se mogu primetiti na svim MACS nivoima kao što je bilateralna cerebralna paraliza, dok se neki oblici nalaze na samo nekim nivoima kao što je unilateralna cerebralna paraliza. Nivo I obuhvata decu s manjim ograničenjima, dok će se deca sa težim funkcionalnim ograničenjima najčešće naći u IV i V nivou. Ako bi se deca bez poteškoća u razvoju klasifikovala po MACS-u, bilo bi potrebno dodati nivo 0.

Nadalje, svaki nivo obuhvata decu sa relativno različitim mogućnostima. Nije vrlo verovatno da će se nivo MACS-a promeniti nakon intervencije, najverovatnije, MACS nivoi ostaju stabilni tokom vremena. Pet nivoa MACS-a čine ordinalnu skalu, što znači da su nivoi „poređani“, ali razlike među nivoima nisu obavezno jednake kao što ni deca s cerebralnom paralizom nisu jednako raspodeljena kroz pet nivoa.

Prevod:

Špela Golubović, defektolog; Sanela Slavković, defektolog; Sandra Starović prof. engleskog jezika

Eliasson AC, Krumlinde Sundholm L, Rösblad B, Beckung E, Arner M, Öhrvall AM, Rosenbaum P. The Manual Ability Classification System (MACS) for children with cerebral palsy: scale development and evidence of validity and reliability. *Developmental Medicine and Child Neurology* 2006 48:549-554

Manual Ability Classification System for Children with Cerebral palsy

Sistem klasifikacije manualnih sposobnosti kod dece sa cerebralnom paralizom

4-18 godina

MACS klasifikuje načine na koje deca s cerebralnom paralizom rukuju predmetima pri svakodnevnim aktivnostima

- MACS opisuje kako deca uobičajeno rukuju predmetima kod kuće, u školi i zajednici, ne opisuje njihovo najbolje izvođenje
- Kako bismo dobili uvid u detetove mogućnosti rukovanja predmetima, neophodno je pitati nekoga ko poznaje dete veoma dobro, a ne sprovesti specifične testove i ispitivanja.
- Predmeti kojima dete rukuje se trebaju posmatrati s obzirom na detetov uzrast.
- MACS klasifikuje detetovu ukupnu sposobnost rukovanja predmetima, ne svaku ruku posebno.

Šta treba da znate kako biste koristili MACS?

Detetovu sposobnost korišćenja predmeta u važnim svakodnevnim aktivnostima, npr. tokom igre ili odmora, hranjenja ili oblačenja.

U kojoj je situaciji dete nezavisno i do kog nivoa mu je potrebna podrška i adaptacija?

- I. **Koristi predmete lako i uspešno.** Ograničenja se mogu uočiti samo pri izvođenju manuelnih zadataka koji zahtevaju brzinu i tačnost. Ipak, bilo kakva ograničenja u manuelnim sposobnostima ne ograničavaju nezavisnost u aktivnostima svakodnevnog života.
- II. **Koristi većinu predmeta, ali sa nešto smanjenim kvalitetom i/ili brzinom uspešnosti.** Određene aktivnosti se mogu izbegavati ili mogu biti izvedene sa ponekim poteškoćama; mogu se koristiti alternativni načini izvođenja, ali manuelna sposobnost obično ne ograničava samostalnost pri svakodnevnim aktivnostima.
- III. **Koristi predmete s poteškoćama; potrebna je pomoć pri pripremi i/ili adaptaciji aktivnosti.** Izvođenje je sporo i rezultira ograničenim uspehom s obzirom na kvalitet i kvantitet. Potrebna je kontinuirana podrška i pomoć i/ili prilagođena oprema, čak i za delimično uspešnu aktivnost.
- IV. **Koristi ograničen izbor jednostavnih predmeta u prilagođenim situacijama.** Izvodi delove aktivnosti uz napor i sa ograničenim uspehom. Potrebna je stalna podrška i pomoć i/ili prilagođena oprema, čak i za polovično uspešno izvođenje aktivnosti.
- V. **Ne koristi predmete i ima teško ograničenu sposobnost izvođenja čak i jednostavnih aktivnosti.** Potrebna je stalna pomoć.

Razlike između I i II nivoa

I nivo - deca mogu imati ograničenja pri korišćenju veoma malih, teških ili krhkih predmeta koji zahtevaju preciznu i finu motornu kontrolu ili uspešnu koordinaciju ruku. Ograničenja takođe mogu uključivati izvođenje u novim i nepoznatim situacijama. II nivo - deca izvode gotove iste aktivnosti kao i deca u I stepenu, ali je kvalitet izvođenja manji ili je samo izvođenje sporije. Funkcionalne razlike među šakama mogu ograničavati uspešnost izvođenja. Na II nivou deca redovno pokušavaju da pojednostave korišćenje predmeta, npr. korišćenjem podloge kao podrške umesto korišćenja predmeta s obe šake.

Razlike između II i III nivoa

II nivo - deca koriste većinu predmeta, iako sporije ili sa redukovanim kvalitetom izvođenja, a na III nivou redovno je potrebna pomoć u pripremi aktivnosti i/ili su potrebna prilagođavanja okoline zbog ograničene sposobnosti u dohvatanju ili korišćenju predmeta. Ne mogu izvesti određene aktivnosti i njihov nivo nezavisnosti je povezan sa podrškom okoline.

Razlike između III i IV nivoa

Deca u III stepenu mogu izvesti odabrane aktivnosti ako je situacija ranije pripremljena, ako ih neko nadzire i imaju dosta vremena za izvođenje. Deci na IV nivou je potrebna kontinuirana pomoć tokom aktivnosti, a njihov najveći domet je značajno učestvovanje u delovima aktivnosti.

Razlike između IV i V nivoa

Na IV nivou deca izvode delove aktivnosti, međutim, potrebna im je stalna pomoć. Deca na V nivou, u najboljem slučaju, mogu učestvovati s jednostavnim pokretima u posebnim situacijama, npr. pritiskanjem ili povremenim pridržavanjem laganih predmeta.